

ringer og grønlandere kan fritages for værnepligt, hvis de hører til den faste befolkning, og deres ophold i Danmark er midlertidigt. Efter praksis kræves, at mindst én af forældrene er født på Færøerne eller i Grønland.

Baggrunden for fritagelsesordningen har hvilet på den opfattelse, at unge færing og grønlandere ikke skulle omfattes af værnepligten, når de tog til Danmark for at uddanne sig eller på anden måde skaffe sig grundlag for at etablere sig i deres hjemstavn.

Administrationen af ordningen har gennem årene givet de værnepligtsadministrerende statsamter betydelige problemer. Såvel afstammingskriteriet, der næppe kan siges at være dækkende for opfattelsen af, hvem der er færing eller grønlander, som kriteriet om midlertidigt ophold er vanskeligt at administrere.

I regeringsbeslutningen er forudsat en betydelig liberalitet i bedømmelsen af den afstammingsmæssige status og det midlertidige ophold. Der foreslås derfor lovfæstet en regel om, at opfyldelse af et opholdskriterium (modsat afstammingskriterium) kan føre til fritagelse for værnepligtstjeneste.

Forslaget vil forenkle administrationen, ligesom værnepligtige, der omfattes af reglen, på forhånd kan få en klar vejledning om værnepligtsmæssige forhold under ophold i Danmark.

Talmæssigt udgør færing og grønlandere en ringe del af værnepligtsmassen. I 1995 blev omkring 330 fritaget for værnepligt. Dette tal ville efter en sessionsbehandling svare til cirka 200 egnede værnepligtige, hvoraf cirka halvdelen vil blive overført til redningsberedskabets personelreserve uden indkaldelse.

Det bemærkes, at Indenrigsministeriets overvejelser på dette område har været forelagt landsstyret på Færøerne og landsstyret i Grønland, hvad der ikke har givet anledning til bemærkninger.

4. Delvis ændring af Værnepligtsnævnets funktion.

Værnepligtsnævnet, som blev oprettet i 1954, foreslås omdannet til i det væsentligste at fungere som klagenævn.

Sager, der vedrører udsættelse med den første samlede tjeneste, og som knytter sig til lovens § 28, forelægges i dag med en begrundet indstilling på den respektive ministers vegne for Værnepligtsnævnet af de værnepligtsadministrerende myndigheder (Forsvarets Værnepligt og Rekruttering, Beredskabsstyrelsen og Militærnægteradministrationen). Sagerne omfatter dels »rutinesager« (hensyn til uddannelse), hvor myndighedernes indstilling altid er fulgt, dels »tunge sager« (hensyn til egentlige velfærdstruende forhold), hvor indstillingerne næsten altid følges.

Den foreslåede ændring, hvorefter kompetencen

til at meddele udsættelse efter lovens § 28 henlægges til de værnepligtsadministrerende myndigheder, vil ud over en langt enklere og mindre ressourcetrængende administration betyde, at værnepligtige får behandlet deres udsættelsesansøgninger hurtigere. Desuden vil nævnets virksomhed fjerne sig fra at behandle rutinesager til i højere grad at behandle egentlige klagesager. Derudover skønnes forslaget at medvirke til en mere ensartet praksis i de værnepligtsadministrerende myndigheders afgørelser af udsættelsesansøgninger efter lovens § 27.

Den bestående enekompetence for nævnet til at meddele fritagelse for værnepligtstjeneste efter lovens § 3, stk. 1, og § 29 fastholdes, ligesom nævnet som hidtil skal fungere som klageinstans over sessionsafgørelser om udelukkelse fra værnepligtstjeneste, jf. § 4. Endelig skal nævnet som hidtil behandle sager efter § 4, stk. 1, i lov om værnepligtens opfyldelse ved bistandsarbejde i udviklingslande.

Det foreslås, at formanden - af hensyn til nævnets funktion som klageorgan - skal være landsdommer eller opfylde betingelserne for at blive udnævnt til landsdommer.

Det er endvidere hensigten at udvide Værnepligtsnævnet, hvorefter Folketinget indstiller 5 medlemmer mod det nuværende antal på 4. Desuden foreslås nævnet udvidet med et medlem, der udpeges efter indstilling fra de værnepligtiges talsmandsorganer.

De værnepligtiges centrale talsmandsorganer består af forretningsudvalget for værnepligtige menige talsmænd i forsvaret henholdsvis forretningsudvalget for værnepligtige befalingsmænd og elever i forsvaret (der i denne sammenhæng betragtes som ét talsmandsorgan), landstalsmandsudvalget for menige i Beredskabskorpset og Militærnægternes Landskontaktudvalg. For det af disse talsmandsorganer indstillede medlem og stedfortræder gælder, at vedkommende udpeges for en et-årig periode uden mulighed for genudpegnings.

Endelig reguleres efter forslaget kompetencen til at meddele udsættelse til værnepligtige, der har aftjent den første samlede tjeneste. Loven er uklar på dette område, hvad der på baggrund af en konkret sag har udløst en henstilling fra Folketingets Ombudsmand om ved en kommende lovændring at fastsætte regler for området. Det foreslås derfor, at det er vedkommende minister, eller den myndighed, ministeren bemyndiger til det, der kan meddele udsættelse til værnepligtige, der efter den første samlede tjeneste skal genindkaldes.

Det forudsættes, at Folketingets Ombudsmand fortsat skal have indseende med Værnepligtsnævnets virksomhed.